

Vastaukset arviointikertomuksen havaintoihin

TP 2021

SUSANNA TUIKKA

Sisällys

1 Tarkastuslautakunnan huomioidut vuoden 2021 toiminnasta	2
1.1 Näissä onnistuttiin vuonna 2021	2
1.2 Näissä on parannettavaa	2
2 Lestijärven kunnan vastaukset tarkastuslautakunnan havaintoihin.....	4
2.1 Viranhaltijapäätökset	4
2.2 Henkilöstö	4
2.2.1 Varahenkilö järjestelmä ja riittävä henkilöstöresurssi.....	4
2.2.2 Henkilöstöriski ja siihen vastaaminen	5
2.3 Alijäämän kattaminen ja toimintojen sopeuttaminen.....	5
2.4 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta.....	5
2.5 Konsernivalvonta.....	6
2.6 Sosiaali- ja terveystoimi.....	6
2.7 Kaavoitus	6
2.8 Vuokra-asuntojen kunnostaminen	7
2.9 Pöytäkirjojen oikaisuvaatimus- ja valitusohjeet	7
2.10 Esityslistojen julkaiseminen	7
2.11 Vesi- ja viemärilaitos	7

1 Tarkastuslautakunnan huomiot vuoden 2021 toiminnasta

Tarkastuslautakunta on kokouksessaan 9.6.2022 § 34 hyväksynyt omalta osaltaan vuoden 2021 arviointikertomuksen ja saattanut sen valtuuston käsiteltäväksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten. Valtuusto käsitteli toimintakertomuksen ja merkitsi tarkastuslautakunnan huomiot tiedokseen 22.6.2022 § 27.

Arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta on käynyt läpi kunnan toimintaa ja taloudenpitoa vuoden 2021 aikana ja tehnyt toiminnoista havaintoja ja kehittämiskehotuksia.

1.1 Näissä onnistuttiin vuonna 2021

Tarkastuslautakunnan havaintojen mukaan Lestijärven kunnan valtuuston, hallituksen ja lautakuntien päätösten julkaisemisen osalta julkaisuaika on nopeutunut.

Kuntastrategiaailloja järjestettiin syksyllä 2021 ja tilaisuuksissa kirjattiin ylös kuntalaisten toiveita kunnan kehittämisestä. Tarkastuslautakunnan mielestä matalalla kynnyksellä toteutetut tapaamiset lisäävät kuntalaisten osallistumisaktiivisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia tulevaisuuteen.

Sote-palveluiden osalta lautakunta toteaa, että lääkäripalvelujen saatavuus Lestijärvellä on parantunut ja palvelutaso tulisi pitää ainakin nykyisellä tasolla.

Sivistystoimen osalta tarkastuslautakunta huomioi, että koronavuodesta huolimatta kuntalaisille on järjestetty useita erilaisia aktiviteetteja ja omatoimikirjaston tekemiseen on saatu avustusta Kirjasto, kylän sydän -hankkeesta.

Teknisen toimen osalta parannusta aikaisempaan on siinä, että viranhaltijapäätökset ovat näkyvissä kunnan verkkosivuilla ja vesi- ja jätevesitaksoja on tarkistettu vuoden vaihteessa 2021.

Yhteenvetona tarkastuslautakunta toteaa, että kunnanhallituksen esittämä toimintakertomus vuodelta 2021 kuvaa kunnan toiminnallista ja taloudellista tilaa ja valtuuston asettamat taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet ovat keskeisiltä osin toteutuneet.

1.2 Näissä on parannettavaa

Tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota viranhaltijapäätösten julkaisemisaikaan sekä riittävästä henkilöresurssista huolehtimiseen ja siihen, että riittävän asiantuntemuksen omaava varahenkilö on käytettävissä myös äkillisissä tilanteissa.

Toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisen osalta tarkastuslautakunta toteaa, että kunnan tulee huolehtia alijäämän kattamisesta, jotta välttyään arviointimenettelyltä. Kunnassa tulee huolehtia siitä, että kunnan toimintoja sopeutetaan verotulokertymien ja valtionosuuksien suhteessa.

Kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan osalta tarkastuslautakunta toteaa, että kunnanhallituksen tulee huolehtia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeiden ajantasaisuudesta. Tarkastuslautakunta toteaa lisäksi, että sisäisen tarkastuksen ohje ja konserniohje tulee päivittää sekä ennen edellisen toimikauden päättymistä tulee valita uusi konserniohjauksen ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto.

Sosiaali- ja terveystoimen osalta tarkastuslautakunta huomauttaa, että laboratorion palveluita on saatavilla vain kerran viikossa ja tiedonkulku vanhusten palvelusta on koettu puutteelliseksi.

Sivistyspalveluissa ja teknisissä palveluissa tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota riittävästä resursseista huolehtimiseen, jotta henkilöstö ei ylikuormitu. Teknisen toimen osalta todetaan myös, että tavoite kaavoituksesta ei ole toteutunut. Vuokra-asuntojen korjauksiin kaivataan myös suunnitelmallisuutta ja huomiota tulee kiinnittää myös pitkään asuneiden tilojen kunnostamiseen. Teknisen toimen pöytäkirjoissa pyydetään kiinnittämään huomiota siihen, että pöytäkirjat ovat hallintosäännön mukaiset myös oikaisuvaatimusten ja valitusosoitusten osalta. Esityslistat tulee julkaista ajallaan.

Vesi- ja viemärlaitoksen osalta tarkastuslautakunta toteaa, että myös viemärlaitoksen tuloksen pitäisi olla positiivinen ja vesihuollon osalta tulee kiinnittää huomiota vesihuoltolain 20a §:n vaatimukseen toimintakertomuksessa annettavista tiedoista.

Henkilöstön osalta tarkastuslautakunta kokee, että henkilöstöriski hallintoon liittyen tulee tunnistaa ja niihin tulee varautua, koska kunnan hallinnossa on vähän henkilöstöä. Tarkastuslautakunnan mielestä henkilöstön hyvinvoinnista ja työviihtyvyydestä tulisi huolehtia.

Muina havaintoina tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota sisäisen tiedonkulun parantamiseen erityisesti poikkeustilanteissa sekä luottamustehtävien jaossa tulee huomioida vaalikelpoisuus.

2 Lestijärven kunnan vastaukset tarkastuslautakunnan havaintoihin

2.1 Viranhaltijapäätökset

Verkkosivujen uudistuksen myötä viranhaltijapäätöksille saatiin ensimmäistä kertaa oma paikka Hallinto -valikkoon Päätöksien alle.

Viranhaltijapäätösten julkaisemiseen ei ole saatu kehitettyä yhtenäistä toimintatapaa eri toimialueiden välillä. Nykyisellään viranhaltijapäätökset ovat jokaisella viranhaltijalla omalla koneella listauksena. Tähän päätösluetteloon kirjataan sekä ei-julkiset että julkiset päätökset.

Jotta viranhaltijapäätökset saisi julkaistavaan muotoon verkkosivuille, tulee julkaistava päätös erottaa päätösluettelosta omaksi tiedostoksi, tallentaa se pdf-muotoon ja vasta sen jälkeen päätös voidaan julkaista verkkosivuilla.

Viranhaltijapäätösten julkaisemiseen on tulossa ratkaisu, jolla päätös voidaan julkaista välittömästi, kun se on tehty. Vuoden 2023 aika saadaan käyttöön uusi asiahallinta, Dynasty10, jossa viranhaltijapäätösten julkaisu on yhtenä ominaisuutena. Ohjelmiston käyttöönoton yhteydessä selkeytyy myös linjaus siitä, mitkä ovat julkisia päätöksiä ja mitkä eivät.

2.2 Henkilöstö

2.2.1 Varahenkilö järjestelmä ja riittävä henkilöstöresurssi

Varahenkilöjärjestelmää on pohdittu vuoden 2022 aika paljon. Erityisesti johtavien viranhaltijoiden osalta varahenkilöjärjestelmän luominen on haasteellista, koska henkilökuntaa on niin vähän. Hallintosääntö määrittää varahenkilön kunnanjohtajalle ja hallintojohtajalle, mutta tekniselle johtajalle ja hyvinvointi- ja sivistysjohtajalle varahenkilöä ei ole määritelty.

Johtavien viranhaltijoiden keskuudessa on tietoisesti lisätty yhteistyötä ja vuorovaikutusta toimialojen välillä, jotta jokainen johtava viranhaltija tietäisi pääpiirteittäin, mitä muilla toimialoilla on meneillään.

Johtavien viranhaltijoiden varahenkilöjärjestelmän kehittämisessä joudutaan todennäköisesti tekemään yhteistyötä yli kuntarajojen, jotta turvataan toimintojen jatkuvuus erityisesti pitkien poissaolojen aikana. Tämä edellyttää kuitenkin yhtenäisiä tietojärjestelmiä, jotta hallinnollisia asioita voidaan hoitaa myös etäyhteyksillä.

Muun henkilöstön osalta varahenkilöjärjestelmä on myös haastava toteuttaa niin, etteivät muut työntekijät kuormitu poissaolojen takia. Erityisesti varhaiskasvatuksessa, keskuskeittiöllä ja siivouksessa on ollut haasteita riittävän vararesurssin löytämisestä.

Asiaa lähdettiin ratkomaan aloittamalla sijaispankin perustaminen. Kuntatiedotteessa 9/2022 julkaistiin ilmoitus, jossa kaikkia halukkaita, jotka ovat kiinnostuneita tekemään lyhytaikaisia sijaisuuksia lyhyellä varotusajalla, pyydettiin ilmoittautumaan hallintojohtajalle. Vain yksi henkilö ilmoitti olevansa käytettävissä.

2.2.2 Henkilöstöriski ja siihen vastaaminen

Henkilöstön ylikuormitus on tällä hetkellä yksi suurimmista riskeistä. Valtaosalla työntekijöistä työkuorma on liian suuri, jokainen joutuu priorisoimaan työtehtäviä.

Kuntien tehtäviä on lisätty ja samalla lakisääteiset velvoitteet ovat kasvaneet viime vuosina merkittävästi. Velvoitteet koskevat mm. henkilöstömääriä, ryhmäkokoja, tietojen keräämistä ja toimittamista, yhteistyötä tai suunnitelmien tekemistä.

Vaikka kunnan henkilöstömäärä on kasvanut 2018 vuodesta vuoden 2021 loppuun mennessä yhteensä 10 henkilöllä, se ei vastaa lisääntyneen työmäärän tuomaan paineeseen erityisesti hallinnollisella puolella jokaisella toimialalla.

Tiukassa taloustilanteessa uusien työntekijöiden palkkaaminen ei ole mahdollista ja myös henkilöstön työhyvinvointiin käytettävissä olevat keinot ovat erittäin rajalliset. Pohdinnassa on kuitenkin jonkinlainen henkilöstöetu-järjestelmä, jolla vaikutettaisiin henkilöstön jaksamiseen ja työmotivaatioon.

2.3 Alijäämän kattaminen ja toimintojen sopeuttaminen

Kunnassa on laadittu vuoden 2022 talousarvion laatimisen yhteydessä talouden tervehdyttämissuunnitelma. Suunnitelmassa on rajuja toimenpiteitä, jotka kohdistuvat kaikki henkilöstöön. Rajuimmat toimenpiteet on suunniteltu vuosille 2025 ja 2026.

Kunta on tehnyt vuodesta 2016 lähtien negatiivista tulosta ja suuntaa ei saada muutettua ilman, että totuttuja toimintatapoja ja käytänteitä muutetaan. Talouden tervehdyttäminen onnistuu vain, jos tiukasta talouskurista pystytään pitämään kiinni.

Johtavat viranhaltijat joutuvat tekemään kipeitä päätöksiä, jotta Lestijärven kunta saadaan säilymään itsenäisenä kuntana ja tähän tarvitaan tukea niin esihenkilöltä kuin luottamushenkilöiltäkin. Tuulivoimaloista saatavat verotulot tulevat korjaamaan haastavan taloustilanteen, mutta ennen tulojen konkretisoitumista on edessä vielä ainakin kaksi haastavaa vuotta.

2.4 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Konsernivalvonnan ohjeen, sisäisen tarkastuksen ohjeen ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen päivittämiseen ei ole pystytty irrottamaan aikaa vuoden 2022

aikana. Kaikki ohjeet ovat kuitenkin työlistalla eli niitä aloitetaan valmistelemaan heti sopivan tilaisuuden tullen.

Uusi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto on nimetty 31.3.2022. Jaoston toimikausi on kuluvan valtuustokauden loppuun. Uuden valtuuston aloittaessa nimetään myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan jaosto.

2.5 Konsernivalvonta

Konserniohjauksen jaostoa ei ole nimetty, nimeäminen viedään välittömästi kunnanhallitukseen.

2.6 Sosiaali- ja terveystoimi

Sosiaali- ja terveyspalveluiden osalta pyritään vaikuttamaan Soiten suuntaan kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla palvelutason säilyttämisessä vähintään samalla tasolla kuin se tällä hetkellä on.

Soiten luottamuselimissä on Lestijärveltä aktiiviset edustajat. Viranhaltijoista kunnanjohtajalla on vaikutusmahdollisuus kerran kuukaudessa Soiten omistajanohjauspalaverissa.

2.7 Kaavoitus

Vuoden 2022 alussa on perustettu kaavoituksen ja maankäytön kehittämisen työryhmä, johon kuuluu Sirpa Parkkila, Susanna Kuorikoski, Aimo Itäniemi ja Juho Kiiskilä. Valtuuston ja hallituksen puheenjohtajilla on läsnäolo ja puheoikeus ryhmän kokouksissa. Viranhaltijoita työryhmässä edustaa kunnanjohtaja, tekninen johtaja ja rakennustarkastaja. Hallintojohtajalla on läsnäolo- ja puheoikeus.

Työryhmän tavoitteena on laatia pitkän aikavälin suunnitelma kaavoitustoimenpiteistä, joilla tuetaan kunnan veto- ja pitovoimaisuutta, ikääntyvän väestön tarpeita, yritystoimintaa, monipaikkaisuutta, digitaalisuutta ja muita kunnan kehittämisen kannalta olennaisia tarpeita.

Työryhmän tulee huomioida kunnan taloudellisten resurssien lisäksi kuntaa koskevat tilastolliset ennusteet, kunnan tavoitteet ja lainsäädäntö.

Tiukassa taloustilanteessa kunnalla ei ole varaa laajamittaisiin kaavoitustoimenpiteisiin, mutta suunnitelmia voidaan laatia ja asioita valmistella, jotta taloustilanteen kohentuessa

päästää kaavoitushankkeita toteuttamaan. Huomioitavaa on, että vaikka kunnalla on tällä hetkellä vapaita omakotitalontontteja, kysyntää ei ole.

2.8 Vuokra-asuntojen kunnostaminen

Vuodelle 2022 talousarvioon oli myönnetty Hopearannan ja Kotipellon asuntojen kunnostamiseen yhteensä 110 000 euroa. Lisäksi Mikevan ja palvelutalon asuntojen kunnostamiseen on myönnetty 160 000 euroa.

Vuoden 2022 ensimmäisellä puoliskolla remontteja on tehty ko. kiinteistöihin. Kaikki kunnan vuokra-asunnot ovat tällä hetkellä täynnä.

Teknisessä toimessa on tunnistettu tarve myös pitkään samassa asunnossa asuneiden asuntojen remontointiin. Remontin ajaksi asukkaalle tulisi kuitenkin järjestää tilapäinen asunto, erityisesti, jos kyseiseen kohteeseen tehdään kylpyhuoneremonttia. Ongelmaksi muodostuu se, että kunnalla ei ole tällä hetkellä tarjota vapaita asuntoja.

2.9 Pöytäkirjojen oikaisuvaatimus- ja valitusohjeet

Oikaisuvaatimus- ja valitusosoitukset on lisätty jokaiseen pöytäkirjaan, mutta ilmeisesti nettiin julkaistuihin pykäliin valitusosoitus ei ole lähtenyt mukaan. Syynä on puuttuva ”täppä” julkaistava liite -kohdasta. Tähän tullaan jatkossa kiinnittämään huomiota, jotta vastaavaa ei jatkossa tapahtuisi.

Pöytäkirjojen oikaisuvaatimus- ja valitusohjeet pyritään yhdenmukaistamaan vuoden 2023 aikana, kun siirrytään Dynasty10 -asiahallintaan.

2.10 Esityslistojen julkaiseminen

Esityslistojen julkaisemisessa ei ole vuoden 2022 aikana ollut tietävästi teknisellä toimella viivästyksiä. Esityslistat on julkaistu viimeistään viisi (5) vuorokautta ennen kokousta.

2.11 Vesi- ja viemärilaitos

Huhti-toukokuussa 2022 otettiin käyttöön Kinnulan ja Lestijärven uusi jätevedenpuhdistamo. Siirtoviemäri on siirtynyt puhdistamoyhtiön haltuun ja siirtopumppaamoihin valmistellaan etävalvontaa.

Jäteveden määrän seuranta on parannettu ja lisätty. Tarkoituksena on ottaa myös runkoverkkojen seurantaan muutamia etäluettavia mittareita. Näillä toimenpiteillä pyritään selvittämään huleveden määrää, joka taas vaikuttaa talouteen.

Vesi ja viemäri laskutuksen osalta selvitetään uusia laskutusohjelmia. Tälläkin vaikutusta talouteen/ tilinpäätökseen

Viemärlaitoksen osalta jätevesitaksoihin on lisätty perusmaksu vuoden 2022 alussa ja liittymähintoja on päivitetty ja tarkistettu.

Vesihuollon osalta toimintakertomus tullaan uudistamaan vuoden 2022 tilinpäätöksen valmistelun yhteydessä.